

CONDUCTE PENTRU TRANSPORTUL DE GAZ METAN ȘI DE PETROL ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN ȚĂRILE MEMBRE ALE C.A.E.R. (1955 - 1984)

*locotenent colonel (r) dr. Petre OPRIȘ**

În mod involuntar sau intenționat, miturile existente în istoriografia românească pun sub semnul întrebării logica elementară. De exemplu, liderii politici români au înfrânt armatele otomane timp de 500 de ani, dar tot sub stăpânirea sultanului au stat până în anul 1877 – când un prinț german a condus armata română la sud de Dunăre pentru a obține prin luptă independența României. Sau un celebru laser românesc ar fi distrus tancurile sovietice care ar fi încercat să traverseze Prutul în august 1968, după invadarea Cehoslovaciei de unități militare sovietice, poloneze, est-germane, ungare și bulgare, iar un an mai târziu Nicolae Ceaușescu și Ion Gheorghe Maurer au încercat să îl convingă pe Leonid Brejnev să permită vânzarea de avioane de vânătoare MiG-21, necesare armatei române.

Vrând-nevrând, mitologia a ajuns și în domeniul energiei românești cu expresia „România plutește pe o mare de petrol și doarme pe o pernă de gaz”. Autorul său ar fi Nikolai Konstantinovici Baibakov, președinte al Comitetului de Stat al Planificării al U.R.S.S. (1955-1957 și 1965-1985), iar persoana care a răspândit expresia respectivă la București a fost prof. dr. inginer Nicolae Simescu (1933-2014).¹

Nikolai Baibakov ar fi reprodus ceea ce au afirmat în anul 1964 niște înalți funcționari care lucrau în Ministerul Petrolului de la București, însă dintr-un document aflat la Arhivele Naționale ale României rezultă că autoritățile comuniste de la București gândeau invers. De exemplu, în anul 1963 acestea cunoșteau că rezervele industriale de țiței descoperite în România erau de 564 sau 340-350 de milioane de tone, cele de gaze naturale erau de 667 de miliarde de metri cubi, iar nivelurile anuale de producție puteau fi, după anul 1980, de maxim 14-15 milioane de tone de petrol și 21

* Director adjunct al Institutului Cultural Român de la Varșovia; cercetător onorific dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova; locotenent-colonel (în rezervă). Volum publicat recent: *Armată, spionaj și economie în România (1945-1989)*, Editura TREI, București, 2021.

¹ Dumitru Chisăliță, *O istorie a gazelor naturale din România*, Editura AGIR, București, 2009, p. 318.

de miliarde de metri cubi de gaze naturale.² Aceste cantități sunt departe de o mare de petrol și o pernă de gaz din mărturia orală a ing. Nicolae Simescu.

Aceasta nu concordă cu informațiile din izvorul istoric scris, păstrat în arhive, însă nu este pentru prima dată când ne confruntăm cu o asemenea situație. Este adevărat că aproximativ 40% din exporturile României erau formate din produse petroliere, însă această situație era în anul 1955 și a fost menționată de Gheorghe Gaston Marin la o ședință desfășurată la Kremlin (10 mai 1955)³, nu după mai mult de un deceniu, când specialiștii sovietici au descoperit la Orenburg un zăcământ masiv de gaze naturale.

Pentru a înțelege mai ușor cantitățile respective precizăm faptul că în perioada ianuarie-aprilie 1963 au fost extrase în România aproape 4 milioane de tone de țiței – mai precis, 3,959 milioane, cu 43.000 tone mai mult decât producția planificată – și 2,779 milioane de tone de cărbuni. Și tot atunci s-a înregistrat o producție de carne de 71.500 de tone, cu 10,2% mai puțin față de aceeași perioadă din anul 1962, când a fost încheiată cooperativizarea forțată a agriculturii în România.⁴

Neconcordanța semnalată este importantă deoarece profesorul dr. inginer Nicolae Simescu a susținut de-a lungul anilor că înalții funcționari ai Ministerului Petrolului nu ar fi dorit să implice România în realizarea unui segment din conducta pe care autoritățile de la Moscova doreau să o construiască pentru a transporta gaze naturale de la Orenburg (din sudul R.S.F.S. Ruse) până la granița de vest a U.R.S.S.⁵ Afirmația respectivă poate fi contrazisă cu ajutorul stenogramei ședinței din 8 octombrie 1973 a Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. Din documentul respectiv aflăm opiniile lui Nicolae Ceaușescu privind proiectul propus de autoritățile de la Moscova și reticențele sale – logice, în opinia noastră – față de planul respectiv:

- „*Contribuția României ar fi de 120 milioane în devize libere. Poziția noastră este că trebuie să mergem și să vedem. În general trebuie să nu ne angajăm, să vedem printr-o analiză foarte serioasă pentru că este vorba să dăm atâția bani cu dobândă de 2% tovarășilor sovietici, lucru care este cam dezavantajos*”⁶;

- „*Deocamdată toată chestiunea este problema participării ca subfurnizor și durata convenției să fie de 20-25 [de ani] pentru că, până la*

² Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare: A.N.I.C.), *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 89/1963, f. 9.

³ Idem, *fond Comitetul de Stat al Planificării*, dosar nr. 173/1955, f. 135.

⁴ Idem, *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 89/1963, f. 10.

⁵ Dumitru Chisăliță, *op. cit.*, p. 318.

⁶ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 145/1973, f. 19.

urmă, trebuie să vedem în ce măsură pentru 1,5 miliarde m.c. [de gaze naturale] să luăm [un credit de] 130-140 milioane dolari (pentru a realiza segmentul de conductă stabilit de autoritățile sovietice – nota P. Opriș). Cine ne dă credit de 120 milioane pe 25 de ani!”⁷;

- „Ei vor, de fapt, să participăm noi cu instalații străine. Pentru asemenea condiții mi se pare că sunt discriminatorii față de felul cum tratează cu alte țări. România, după aceste propuneri, nu este tratată ca celelalte țări”⁸;

- „Iată ceea ce au propus sovieticii. Guvernele vor asigura, cel mai târziu până în 1976, cu forțe și mijloace proprii a conductelor magistrale – mașini, utilaje, țevi, iar guvernul R.S.R. va face plata în valută liberă, deci, de la început stabilesc două principii”⁹;

- „Să meargă, dar să se documenteze bine, să nu ne angajăm că am mai plătit-o”¹⁰;

- „Nimeni nu mi-a pus până acum condiția să import 120 milioane deize libere ca să-mi dea ceva. Obținem petrol în alte condiții, mai avantajoase și gazele sunt egal cu petrol”¹¹;

- „Sunt tendințe de a se considera că toate lucrurile acestea sunt avantajoase pentru că se fac cu frații, dar nu este întotdeauna așa. Așa cum s-a întâmplat și cu polonezii cu cocsul”¹²;

- „Practic tot ceea ce am făcut cu sovieticii am plătit în valută (subl.n.)”¹³.

Țările interesate de acel proiect erau, în primul rând, R.P. Polonă, Republica Democrată Germană, R.S. Cehoslovacia, R.P. Bulgaria, R.P. Ungară și, bineînțeles, U.R.S.S. Prețul de vânzare a gazelor naturale urma să fie mai mic decât cel existent pe piața mondială, iar autoritățile de la Varșovia, Berlin, Praga, Sofia și Budapesta erau interesate să trimită în U.R.S.S. mărfuri proprii cu prețuri mai mici decât cele mondiale pentru a achita prețul gazelor sovietice și pentru a avea acces la o piață mare de desfacere. În acest fel se exercita sfera de influență a Uniunii Sovietice în partea centrală și de sud-est a Europei în domeniul economic. Totodată, schimbul reciproc „în familie” a permis politicianilor comuniști să afirme că în societățile pe care le conduc nu există șomaj deoarece ei se preocupă

⁷ Ibidem, f. 19-20.

⁸ Ibidem, f. 20.

⁹ Ibidem, f. 20-21.

¹⁰ Ibidem, f. 22.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem, f. 23.

pentru ca toți oamenii să aibă un loc de muncă asigurat și mărfuri pe care le pot cumpăra. Aceiași politicieni nu spuneau însă că locul de muncă nu era atractiv deoarece se asigura mai ales pe coclaurile imperiului (unde se presta, deseori, muncă forțată), iar mărfurile aflate pe piață nu erau dorite de cetățeni din cauza calității slabe a acestora.

Revenind la cazul României, autoritățile comuniste de la București au anunțat oficial încă din primăvara anului 1956 faptul că au început construirea de conducte magistrale pentru transportul de gaz metan pe o distanță de 2000 km, pe teritoriul țării.¹⁴ Acel plan era în concordanță cu ideile generale pe care Gheorghe Gheorghiu-Dej le-a expus în raportul de la Congresul al II-lea al P.M.R. (23 decembrie 1955). Pe scurt, era vorba despre creșterea producției românești de gaz metan la circa 10 miliarde m³ pe an, construirea unor conducte magistrale de gaz metan „care vor alimenta Moldova, Banatul și Ardealul”¹⁵, renunțarea în mod treptat la folosirea drept combustibil a gazelor de rafinărie (obținute din prelucrarea petrolului) și utilizarea acestora în industria petrochimică. În ceea ce privea gazul metan, acesta trebuia să fie valorificat „mai mult decât până acum ca materie primă pentru industria chimică. El este cea mai ieftină materie primă pentru fabricarea maselor plastice și pentru industria îngrășămintelor azotoase, care vor fi produse în cantități însemnate”¹⁶.

Este firesc să nu îl bănuim pe Gheorghe Gheorghiu-Dej de faptul că a studiat asiduu chimia în penitenciarele prin care a trecut în perioada 1933-1944 și să considerăm că ideea privind valorificarea superioară a gazului metan și a gazelor de rafinărie nu îi aparține. Cert este însă faptul că rețeaua de gaz metan din România trebuia să fie dezvoltată în perioada 1956-1960 cu cel puțin 2000 km, potrivit ideilor expuse de liderul suprem al partidului la Congresul al II-lea al P.M.R., astfel: „Conductele care duc spre nord-vestul și sudul țării, primele care au intrat în lucru (în anul 1956 – *nota P. Opriș*), se vor întinde pe 445 km. Prima conductă va străbate Ardealul, iar a doua va traversa munții Carpați de-a lungul Văii Prahovei. Alte conducte magistrale vor alimenta cu gaz metan Banatul, Moldova și Muntenia, inclusiv Capitala țării. [...] Se prevede ca odată că înaintarea traseelor să se facă și racordările. În acest fel, se va grăbi alimentarea centrelor industriale și a comunelor cu acest combustibil ieftin și comod”¹⁷.

¹⁴ *A început construcția marilor conducte pentru transportul gazului metan*, în „Scînteia tineretului”, anul XII, Seria II-a, nr. 2184, vineri, 11 mai 1956, p. 1.

¹⁵ Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959*, Editura Politică, București, 1959, p. 80.

¹⁶ *Ibidem*, p. 78.

¹⁷ *A început construcția marilor conducte pentru transportul gazului metan*, loc. cit.

Trei ani mai târziu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Petre Borilă, Nicolae Ceaușescu, Leonte Răutu, Gheorghe Gaston Marin, Carol Loncear, Mihail Florescu și alți demnitari s-au deplasat la Craiova pentru a înțelege la fața locului proiectele cu privire la construirea unui combinat chimic și a unei termocentrale la Ișalnița.¹⁸ Materia primă care urma să fie utilizată în acel combinat era gazul metan și autoritățile de la București trebuiau să aprobe un plan de construire a unei conducte magistrale prin care să fie transportat gazul metan din Transilvania (unde era extras) până la Craiova.

În paralel, autoritățile de la Moscova aveau planurile lor. Astfel, la o zi după vizita pe care Gheorghe Gheorghiu-Dej a efectuat-o la Craiova (28 mai 1959), agenția sovietică de presă TASS a emis un comunicat cu următorul conținut: „Potrivit hotărârii adoptate de Consiliul de Ajutor Economic Reciproc se va construi o conductă principală de țiței prin care U.R.S.S. va livra țiței Poloniei, Cehoslovaciei, Ungariei și R.D. Germane. Specialiștii sovietici au elaborat schema generală a acestei conducte principale, care va avea o lungime de peste 4000 km începând în regiunea exploatărilor petrolifere din bazinul fluviului Volga. Ea va străbate aproape întregul teritoriu al părții europene a R.S.F.S.R. (în prezent, Federația Rusă – *nota P. Opriș*), în R.S.S. Bielorusă (în prezent, Belarus – *nota P. Opriș*) se va bifurca: ramura de nord va transporta țițeiul în Polonia și R.D. Germană, iar cea de sud în Ungaria și Cehoslovacia.

Construcția conductei va începe în anii următori. Potrivit calculelor oamenilor de știință și economiștilor, prin această conductă gigantică se va putea transporta țiței brut într-o cantitate care să satisfacă complet nevoile Poloniei, Cehoslovaciei, Ungariei și R.D. Germane. Gazul obținut prin rafinarea țițeiului va servi ca materie primă de bază pentru dezvoltarea industriei chimice în aceste state.

Construirea conductei se va realiza pe bază de reciprocitate. U.R.S.S. va acorda ajutor tehnic la cererea țărilor care participă la construcția conductei. Specialiștii sovietici vor da consultații la proiectarea și construirea unor sectoare ale conductei de țiței pe teritoriul fiecărui stat. Uniunea Sovietică va pune la dispoziția țărilor participante la construcție utilaj și mașini sub formă de închiriere”¹⁹. Am redat în întregime comunicatul de presă al agenției TASS deoarece, în calitate de istoric, este

¹⁸ *Conducători ai partidului și statului la Craiova*, în idem, anul XV, Seria II-a, nr. 3123, sâmbătă, 30 mai 1959, p. 1.

¹⁹ *Construirea unei conducte uriașe prin care U.R.S.S. va livra țiței Poloniei, Cehoslovaciei, Ungariei și R.D. Germane*, în ibidem, p. 4.

firesc să căutăm o sursă de informații sigură și care oferă cele mai multe detalii posibile. Este însă adevărat și faptul că mesajele dihotomice rusești din prezent, referitoare la motivele invadării Ucrainei de către armata rusă, sunt în mod evident o ieșire în decor intenționată a autorităților de la Kremlin, propagată în proporție de masă și de către agenția de presă TASS – însă aceasta este o altă discuție. La sfârșitul lunii noiembrie 1959 a apărut în presa de la București o informație lapidară cu privire la finalizarea de către proiectanții sovietici a alcătuirii schemei generale a conductei magistrale de țiței „Prietenia”²⁰, iar la 8 ianuarie 1960 a fost publicată prima informație despre secțiunea poloneză. Aceasta trebuia să aibă o lungime de 700 km și un diametru de peste 50 cm, iar pregătirile pentru construirea sa erau în acel moment în faza finală.²¹ În paralel, potrivit unei informații apărute la 8 decembrie 1961 în presa de la București, în Uniunea Sovietică se realiza conducta magistrală pentru transportul de gaz metan între Gazli (Uzbekistan) și Sverdlovsk (în prezent, Ekaterinburg, Districtul federal Ural). Potrivit proiectului stabilit, conducta trebuia să aibă o lungime de 2200 km.²²

Revenind la conducta „Prietenia” pentru transportul de țiței, primul sector al său a fost inaugurat la Bratislava de către președintele Republicii Socialiste Cehoslovacia, Antonín Novotný (22 februarie 1962).²³ Sectorul ungar al conductei a intrat în funcțiune în septembrie 1962 și inaugurarea sa a avut loc la Szony în dimineața zilei de 13 octombrie 1962.²⁴ Ambele sectoare au fost finalizate înainte de termenul stabilit de către proiectanți și de constructori.²⁵

Deoarece autoritățile de la Moscova se confruntau cu probleme la fabricarea în țară a cantităților de țevi de oțel cu diametru mare, necesare pentru conductele magistrale de petrol proiectate, acestea au acceptat o ofertă a companiei „Iavata Kokan”. Deși autoritățile americane și liderii statelor membre ale NATO impuseseră un embargo la livrările de tuburi de oțel pentru conductele de țiței din Uniunea Sovietică, guvernul japonez nu a

²⁰ *Conducta de petrol care va lega 5 țări prietene*, în idem, nr. 3277, joi, 26 noiembrie 1959, p. 4.

²¹ *Printre cele mai mari conducte din lume*, în idem, nr. 3312, vineri, 8 ianuarie 1960, p. 4.

²² Idem, anul XVII, seria II, nr. 3908, vineri, 8 decembrie 1961, p. 4 (explicație la o fotografie).

²³ *Inaugurarea primului sector al „Conductei prieteniei”*, în idem, anul XVIII, seria II, nr. 3973, vineri, 23 februarie 1962, p. 6.

²⁴ *Pe scurt*, în idem, nr. 4173, duminică, 14 octombrie 1962, p. 4.

²⁵ *Comunicat cu privire la cea de-a XVIII-a sesiune a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc*, în idem, nr. 4232, sâmbătă, 22 decembrie 1962, p. 1.

ținut cont de acest lucru și a permis companiei „Iavata Kokan” să livreze 20.000 tone de tuburi de oțel în U.R.S.S. Prima tranșă de produse japoneze a fost expediată în luna martie 1963.²⁶

Din păcate, nu deținem informații din care să rezulte că tuburile de oțel japoneze au fost utilizate și la realizarea conductei „Prietenia”, pentru transportul de țiței sovietic în Europa de Est și Centrală. Cert este faptul că sectoarele est-german și polonez ale conductei au fost inaugurate în același an în care japonezii au livrat primele cantități de tuburi Uniunii Sovietice – mai întâi la combinatul de prelucrare a țițeiului din Schwedt (16 decembrie 1963)²⁷, apoi în Polonia (28 decembrie 1963).²⁸ România nu a fost inclusă în acel proiect sovietic deoarece, în anul 1959, liderii celorlalte state membre ale C.A.E.R. aveau o idee generală despre resursele importante de petrol și gaz metan aflate la dispoziția autorităților de la București. Mai mult decât atât, la mijlocul anilor '50 a fost inițiat un proiect de colaborare economică între România, R.D.G., Polonia și Cehoslovacia pentru construirea la Chișcani a unui combinat de producere a celulozei și hârtiei – în care urma să se valorifice stuful care se recolta în Lunca și în Delta Dunării. În schimbul ajutorului respectiv, autoritățile de la București au discutat cu fiecare parte implicată în proiect despre modul de achitare a bunurilor și serviciilor oferite pentru acel combinat. De exemplu, în cazul Cehoslovaciei, autoritățile române au acceptat să livreze energie electrică obținută la termocentrala de la Iernut, iar aceasta era alimentată cu gaz metan din Podișul Transilvaniei. La rândul lor, liderii politici polonezi și est-germani au dorit să primească petrol brut din România, pe care să îl prelucreze în țările lor, așa cum se stabilise în cazul petrolului livrat de sovietici prin conducta „Prietenia”. Un răspuns clar la solicitările făcute în domeniul energetic de mai mulți lideri ai unor țări membre ale C.A.E.R. l-am găsit într-un document întocmit în aceeași perioadă. La 12 decembrie 1962, într-o ședință în care s-a aprobat poziția delegației române la Sesiunea a XVII-a a C.A.E.R. și la ședința a III-a a Comitetului Executiv al Consiliului C.A.E.R., Alexandru Bărlădeanu a comentat astfel: „*Ungurii și ceilalți nu cer să cumpere la preț mondial (petrol din U.R.S.S. – nota P. Opriș).* Prețurile mondiale sunt mai scumpe decât cel pe care îl cer sovieticii și cu care le-au vândut țiței, mai scumpe decât vindem noi produsele petrolifere

²⁶ *Declarația ministrului Comerțului al Japoniei cu privire la comerțul cu U.R.S.S.*, în idem, anul XIX, seria II, nr. 4284, vineri, 22 februarie 1963, p. 4.

²⁷ *Pe scurt*, în idem, nr. 4536, marți, 17 decembrie 1963, p. 4; *Pe scurt*, în idem, nr. 4539, vineri, 20 decembrie 1963, p. 4.

²⁸ *Pe scurt*, în idem, nr. 4547, duminică, 29 decembrie 1963, p. 4.

pe piața capitalistă. *Noi, ca să pătrundem pe piața mondială, facem un efort și vindem mai ieftin. Ei, cehii și ungurii se leagă de această vânzare, pe care noi n-o facem în cantități mari și spun [„] vindeți-ne și nouă la același preț [”].* Noi le spunem că este o situație deosebită [„] *încercați și voi să pătrundeți și să vindeți mașinile voastre la prețul mondial, dar nu reușiți, atunci nici noi nu putem să vindem produsele noastre la acest preț [”]* (subl.n.)”²⁹.

Un deceniu mai târziu, autoritățile din țările comuniste interesate de construirea unei conducte magistrale – prin care să fie transportate gaze naturale de la Orenburg (din sudul R.S.F.S. Ruse) până la granița de vest a U.R.S.S. (R.P. Polonă, Republica Democrată Germană, R.P. Ungară, R.S. Cehoslovacia, R.P. Bulgaria și, bineînțeles, U.R.S.S.) – au ajuns la un acord în acest sens. O discuție despre proiectul respectiv a avut loc și la București, la 8 octombrie 1973. Atunci, membrii Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. au aprobat „participarea la consfătuirea care urmează să aibă loc la Moscova (la 16 octombrie 1973 – *nota P. Opriș*) în legătură cu cooperarea multilaterală cu U.R.S.S. în domeniul gazului metan a unei delegații de experți, condusă de tovarășul Ion Nicolae, adjunct al ministrului Industriei Chimice. Delegația va fi temeinic instruită asupra poziției pe care urmează să o adopte, în sensul clarificării tuturor aspectelor economice pe care le implică participarea R.S. România la acțiunea respectivă fără a-și asuma deocamdată nici un fel de angajamente concrete”³⁰.

În acel moment, autoritățile comuniste de la București nu știau că omenirea urma să fie afectată de un embargo energetic stabilit de statele arabe mari exportatoare de petrol după declanșarea războiului de Yom Kippur (6-26 octombrie 1973), iar România urma să se confrunte cu mari probleme financiare din cauza creșterii exponențiale a prețului petrolului pe plan mondial. Stenograma ședinței din 8 octombrie 1973 a Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. nu ne oferă nici un indiciu privind furtuna economică extrem de puternică iscată la orizont în acele zile, în Orientul Mijlociu. Discuțiile dintre autoritățile de la București și cele de la Moscova referitoare la participarea părții române la construirea conductei de gaze menționate – cu un diametru de 1420 mm și o presiune de regim de 75 bar³¹ – au continuat până la 9 februarie 1976. În acea zi a fost încheiată la Moscova o convenție interguvernamentală referitoare la valorificarea zăcămintului de gaze naturale de la Orenburg. În schimbul implicării

²⁹ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 34/1962, f. 26.

³⁰ Idem, dosar nr. 145/1973, f. 5.

³¹ Dumitru Chisăliță, *op. cit.*, p. 319.

României în realizarea unei părți din acea conductă, autoritățile sovietice urmau să livreze gaze naturale statului român timp de 12 ani, începând cu trimestrul IV al anului 1978.³² Autoritățile de la Varșovia, Berlin, Praga, Budapesta și Sofia erau deja angajate în realizarea acelui proiect după semnarea la Sofia, la 21 iunie 1974, a convenției generale cu privire la colaborarea în valorificarea zăcămintului de gaze condensate de la Orenburg și în livrări de gaze naturale sovietice către statele semnatare ale documentului respectiv.³³

Deoarece în studiul nostru ne-am referit la documentele de bază ale politicii energetice în C.A.E.R., realizate sub coordonarea autorităților de la Moscova în cazul statelor care se aprovizionau cu petrol prin conducta „Prietenia” și cu gaz metan provenit din zăcămintele descoperite în regiunea Orenburg, iar poziția singulară a autorităților de la București față de acele proiecte a creat probleme în economia românească mai ales în anii ’80, ne-am propus să complicăm și mai mult studiul de față prin prezentarea a trei documente cu totul inedite privind colaborarea româno-sovietică în scopul realizării unei conducte de petrol în Marea Neagră. Cum s-a ajuns în situația ca autoritățile române să caute resurse energetice în apropierea litoralului, în anii ’70, am relatat deja în studiul „Relațiile României cu Fondul Monetar Internațional și petrolul din Marea Neagră (1968-1989)”, inclus în volumul *Aspecte ale economiei românești în timpul Războiului Rece (1946-1991)* (Editura Trei, 2019). Documentele pe care le edităm în continuare pot fi considerate o continuare a cercetării pe care am început-o în urmă cu 15 ani pentru înțelegerea politicii energetice a autorităților de la București din perioada Războiului Rece.

Anexă

Nota întocmită la 13 iulie 1984 de prim-ministrul Constantin Dăscălescu și documentele trimise lui Nicolae Ceaușescu privind începerea execuției lucrărilor pentru trecerea în exploatare a structurii petroliere submarine LEBĂDA-EST.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
CONSILIUL DE MINIȘTRI
Nr. 1852/VI

[Rezoluție manu:] *Da. ss. Nicolae Ceaușescu*

³² *Ibidem*, p. 320.

³³ *Ibidem*, p. 319.

COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
Tovarăşului secretar general Nicolae Ceauşescu

Vă înaintez propunerile privind începerea execuţiei lucrărilor necesare trecerii în exploatare a structurii petroliere submarine LEBĂDA-EST, întocmite potrivit indicaţiilor date de Dumneavoastră.

13 VII 1984

ss.Constantin Dăscălescu

MINISTERUL PETROLULUI

NOTĂ

privind începerea execuţiei lucrărilor necesare trecerii în exploatare a structurii petroliere submarine LEBĂDA-EST

Pentru exploatarea ţiteiului şi gazelor descoperite în subsolul platoului continental al Mării Negre, în structura LEBĂDA-EST, s-a elaborat „Nota de comandă” care a fost avizată de organele de sinteză pentru o valoare de 4450 mil. lei, din care 1325 mil. lei construcţii montaj.

În proiectul de decret întocmit pentru aprobarea Notei de comandă s-a propus începerea derogatorie a lucrărilor, până la aprobarea proiectului de execuţie.

Pentru a răspunde sarcinilor trasate de conducerea superioară de a se extrage ţitei şi gaze începând cu luna noiembrie a.c., lucrările au fost începute în luna iunie a.c. (platforma fixă fiind în prezent transportată la locaţie, în vederea începerii forajului de exploatare).

Până la aprobarea Notei de comandă, vă rugăm a aproba:

1. Elaborarea şi aprobarea de către Ministerul Petrolului a documentaţiei de execuţie, pe părţi de obiecte şi categorii de lucrări pentru:

- baza de pregătire şi lansare a conductei submarine;
- conducta submarină şi pe uscat;
- instalaţii de colectare, separare, tratare şi depozitare ţitei, staţie de comprimare gaze;
- foraj de exploatare şi injecţie.

2. Finanţarea şi decontarea de către Banca de investiţii a lucrărilor prevăzute la pct. 1, pe baza documentaţiilor menţionate, precum şi pentru:

- subansamblele platformei fixe suport sonde nr. 1, inclusiv lucrările de transport şi instalare a acestora;

- lucrările de instalare și amenajare ale platformei GLORIA în vederea cuplării cu platforma suport sonde nr. 1;

- studiile și proiectele necesare.

3. Ocuparea terenurilor aferente obiectivelor de la pct. 1 să se facă pe baza acordului proprietarilor și aprobării organelor agricole județene.

Valoarea lucrărilor propuse a se realiza până la aprobarea Notei de comandă se estimează la 800 mil. lei, din care 250 mil. lei construcții-montaj.

MINISTRU

(ss.) Gheorghe Vlad

VICEPRIM-MINISTRU

(ss.) Ion M. Nicolae

VICEPRIM-MINISTRU

(ss.) Gheorghe Petrescu

PREȘEDINTELE COMITETULUI DE STAT AL PLANIFICĂRII

(ss.) Ștefan Bîrlea

MINISTRUL FINANTELOR

(ss.) Petre Gigea

2 VII 1984

MINISTERUL PETROLULUI

SINTEZĂ

privind realizarea conductei submarine de la zăcămintul Lebăda la țărm

În urma punerii în evidență și a omologării rezervelor industriale de hidrocarburi pe structura Lebăda Est, în vederea trecerii la exploatarea acestora este necesar să se construiască o conductă submarină în lungime de 70 km, cu diametrul 12. 3/4 in (324 mm) ce va fi construită din țevi de oțel X 52 cu o grosime de perete de 15,88 mm.

Unitățile din țară nu dispun de experiența necesară pentru proiectarea și construirea conductei submarine. De asemenea, nu există nici mijloace necesare executării unei astfel de conducte.

Pentru realizarea acestei investiții, la începutul lunii iulie s-a încheiat un contract de execuție cu Întreprinderea Unională de Export-Import Tehnoexport din U.R.S.S., care cuprinde:

- durata de execuție = 195 zile calendaristice, din care timpul ciclului tehnologic reprezintă 81 zile lucrătoare;
- începerea lucrărilor = 15 iulie 1984;
- conducta și celelalte materiale de execuție se pun la dispoziție de partea română;
- partea sovietică participă cu 54 specialiști și utilajele specifice (macara plutitoare, remorchere, nave de salvare etc.) cu personalul de deservire respectiv;
- valoarea contractului este de 7,8 mil. ruble.

Prin cooperare cu firma Tehnoexport Moscova și însușirea acestei metode de construcție există posibilitatea de a construi în viitor singuri astfel de conducte submarine pe platoul continental al Mării Negre, pentru R.S.R. sau alte țări.

2 VII 1984

NOTĂ

Consiliul de Miniștri supune pentru aprobare propunerile privind începerea execuției lucrărilor necesare trecerii în exploatare a structurii petroliere submarine LEBĂDA-EST, întocmite potrivit indicațiilor date de Dumneavoastră.

*

1. Pentru punerea în exploatare a zăcămintului de țiței LEBĂDA-EST pe care s-a omologat până în prezent o rezervă recuperabilă de 5088 mii tone țiței și 1771 milioane N m.c. gaze asociate, s-a montat la platforma „Gloria” platforma fixă suport sonde pentru forajul a 9 găuri de sondă și s-a început organizarea bazei de montaj și lansare a conductei de transport.

2. Până la aprobarea notei de comandă și a proiectului de execuție pentru toate obiectivele necesare forării sondelor și extracției țițeiului se solicită aprobarea pentru următoarele:

a) Banca de Investiții să finanțeze și deconteze pe baza proiectelor elaborate de Ministerul Petrolului pe părți de obiecte și categorii de lucrări pentru următoarele:

- baza de pregătire și lansare a conductei submarine;
- conducta submarină și pe uscat;
- instalații de colectare, separare, tratare și depozitare țiței, stație de comprimare gaze;
- foraj de exploatare și de injecție;

- subansamblele platformei fixe suport sonde inclusiv lucrările de transport și instalarea acestora;
- lucrările de instalare și amenajare ale platformei „Gloria” în vederea cuplării cu platforma suport sonde;
- studiile și proiectele necesare.

b) Ocuparea terenurilor necesare realizării obiectivelor menționate să se facă pe baza acordului proprietarilor și aprobării organelor agricole județene.

3. Valoarea lucrărilor propuse a se realiza până la aprobarea notei de comandă și a proiectelor de execuție se estimează la 800 milioane lei, din care 250 milioane lei construcții-montaj.

Propun aprobarea.

14 VII 1984

ss. Dumitru Alecu

- A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Secția Economică*, dosar nr. 325/1984, ff. 2 - 5.

***GAS AND OIL PIPES IN ROMANIA AND IN THE COMECON
MEMBER STATES (1955 - 1984)***

-abstract-

Key Words: Ceaușescu, COMECON, energy, gas, oil, Romania, Soviet Union.

In our study we aimed to refer to the basic documents of energy policy in the COMECON, coordinated by the Soviet authorities in the cases of states intereted by the oil supplied through „Friendship” pipeline and by the Soviet gas from the deposits discovered in the area Orenburg. The special position of the Romanian authorities towards those projects created big problems in the Romanian economy, especially in the 1980s.